

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Oddelek za kmetijsko svetovanje
Šmihelska cesta 14, 8000 Novo mesto
Tel.: (07) 373-05-70, 041 788 931, fax: (07) 373-05-90
E-pošta: natalija.pelko@kgzs-zavodnm.si
Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Novo mesto, 1. april 2020

Bilanca proizvodnje in potrošnje zelenjave na leto in kratko razmišljanje načrtovanju pridelave zelenjave in krompirja v letu 2020

V Sloveniji je domača potrošnja zelenjave v 10 letnem povprečju* okoli **214 000 t**. Na leto sami pridelamo okoli 93 000 t in uvozimo za 157 600 t zelenjave letno. (preračunala sem povprečje za 10 letno obdobje) Stopnja samooskrbe je v 10 letih nihala in je v 10 letnem povprečju okoli 37 %. Vsak Slovenec je povprečju pojedel okoli 104 kg zelenjave na leto. Večino vse zelenjave v Slovenijo kupimo iz držav EU, skoraj 88 % oziroma **138 000 t**. Sprašujem se kolikšen del te številke naj računamo kot izpad uvoza in kako se naj dogovorimo, kaj bomo posadili? (*Povprečje od 2009 do 2018, podatek SI-STAT, Bilanca proizvodnje in potrošnje zelenjave, žal nima boljših podatkov, 10 letno povprečje sem zapisala, da se izognem vseh mogočih anomalij, ki jih lahko prinesejo številke)

Med porabo zelenjavo ni krompirja. Krompir se vodi samostojno in ga v Sloveniji pojemo okoli 137 000 t letno oziroma okoli 66,5 kg na prebivalca. V skupno količino pridelave in uvoza sta šteta tudi semenski krompir in krompir za krmo, ki sem ju jaz pri izračunu izločila. V 10 letnem povprečju smo pridelali okoli **86 500 t** krompirja letno in ga v desetletnem obdobju v povprečju uvozili okoli **74 600 t**. Uvoz zadnja leta raste, tako, da je stopnja samooskrbe s krompirjem padla pod 50 %. Celokupna poraba krompirja po prebivalcu pa že več let pada.

Bilanca proizvodnje in potrošnje zelenjave (1000 t), koledarsko leto, Slovenija, letno

Bilanca proizvodnje in potrošnje zelenjave (1000 t) po: PROIZVODNJA IN PORABA , LETO

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1 Razpoložljivo	230,60	234,46	212,10	224,43	220,35	226,74	243,88	259,20	269,65	265,78	266,89
1.1. Pridelano	78,19	83,87	59,98	77,29	70,76	71,35	86,21	95,55	105,50	96,35	100,57
1.2. Uvoz	152,41	150,59	152,12	147,14	149,59	155,39	157,67	163,65	164,15	169,42	166,32
1.2.1. Uvoz (od tega iz eu)	129,76	129,30	130,40	127,83	129,64	139,28	143,13	144,88	146,45	151,07	145,98
2 Porabljeno	230,60	234,46	212,10	224,43	220,35	226,74	243,88	259,20	269,65	265,78	266,89
2.1. Izvoz	13,48	10,37	13,05	12,76	12,44	12,17	15,96	17,65	16,72	15,36	21,05
2.1.1. Izvoz (od tega v eu)	6,58	4,05	5,89	6,55	4,94	7,71	10,05	12,59	12,25	12,01	18,01
2.2. Domača potrošnja	217,13	224,09	199,06	211,67	207,90	214,58	227,91	241,55	252,93	250,42	245,84
2.2.1. Domača potrošnja (seme)	0,03	0,03	0,02	0,04	0,04	0,07	0,08	0,09	0,11	0,11	0,11
2.2.2. Domača potrošnja (izgube)	12,87	13,20	10,88	12,36	11,84	12,11	13,59	14,77	18,76	14,83	15,11
2.2.3. Domača potrošnja (potrošnja za prehrano)	204,23	210,86	188,15	199,28	196,03	202,40	214,24	226,70	234,10	235,48	230,63
3 Stopnja samooskrbe (%)	36,01	37,43	30,13	36,51	34,04	33,25	37,83	39,56	41,71	38,48	40,91
4 Potrošnja na prebivalca (kg)	100,97	103,24	91,81	97,09	95,33	98,29	103,92	109,88	113,41	113,97	111,41

V Sloveniji smo v letu 2016 pridelovali zelenjavo na 2250,6 ha površin. Zelenjavo na prostem na 2123,5 ha in zelenjavo v zaščitenem prostoru na 127,10 ha. Največ smo pridelali kapusnic, na 523 ha, korenovk in gomoljnic na 446 ha ter solatnic na 395 ha.

Vir:

Statistični urad Republike Slovenije

**Pridelava zelenjadnic po popisu tržnega vrtnarstva glede na prostor pridelave po statističnih regijah 2010 - 2016:
ZELENJADNICE, SADIKE, JAGODE, ZELIŠČA, PRIDELAVA, LETO , MERITVE**

Pridelava - SKUPAJ		ha
1. Zelenjadnice, sadike, jagode, zelišča - SKUPAJ	Pridelava - SKUPAJ	2476,9
1.1. Zelenjadnice - Skupaj	Pridelava - SKUPAJ	2250,6
	Pridelava na prostem	2123,5
	Pridelava v zaščitenem prostoru	127,1
1.1.1. Kapusnice	največ belega zelja 74 %, nadzemne kolerabice 6,2 % in cvetače ter rdečega zelja 5%	523,0
1.1.4. Korenovke in gomoljnice	največ korenčka 32,24 %, repe 26,07 % in rdeče pese 18,85 %	445,7
1.1.2. Solatnice	največ solate 48,37 %, radiča 38,03 % in endivje 9,91 %	394,7
1.1.5. Plodovke	največ paprike 29,7 %, bučk 29,21 % in paradižnika 17,32 %	244,8
1.1.8.02. Hren		63,8
1.1.7. Stročnice	največ 83,20 % fižola in 16,8 % graha	63,7
1.1.8.03. Druge zelenjadnice		60,4
1.1.8.01. Beluši	največ zelenega šparglja 88,6 %	49,9
1.1.3. Špinačnice	največ špinače 61,6 %	24,5
1.2. Sadike zelenjadnic, jagod in poljščin		27,7
1.3. Jagode		100,3
1.4. Zelišča, dišavnice in zdravilne rastline		98,3

V pridelavi smo najbolj večji (imamo tudi dobro agrotehnično opremo) pri pridelave zgodnjega in poznega krompirja, belega zelja, čebule, solate, kumaric, paradižnika, paprike, bučk, repe, rdeče pese, korenja, endivje, radiča, fižola in kolerabe.

V nadaljevanju sem s pomočjo podatkov tržnega vrtnarstva in tabele Pridelava zelenjadnic po vrstah na prostem in zaščitenem prostoru v Sloveniji po letih (Vir; SURS) in po predvidenih tržnih pridelkih prišla do strukture naš pridelave. Zavedam se, da je približna, a v teh razmerah bo, upam, v pomoč.

Ocena pridelka v Sloveniji na leto

Vrsta zelenjave/ leto 2016 površina	Pridelovalna površina (ha) SURS	pridelek t/ ha (moji oceni in TN)	t/leto
1.1.1.01. Belo zelje	384,7	65	25.006
1.1.6.01. Čebula	251,5	40	10.060
1.1.4.01. Korenček	143,7	60	8.622
1.1.5.07. Kumare	24,6	300	7.380
1.1.2.01. Solata	190,9	35	6.682
1.1.5.01. Paradižnik	42,4	150	6.360
1.1.5.08. Bučke	71,5	60	4.290
1.1.4.08. Repa	116,2	35	4.067
1.1.5.02. Paprika	72,7	55	3.999
1.1.4.05. Rdeča pesa	84,0	40	3.360
1.1.2.03. Radič (glavnati, siljeni, za rezanje)	150,1	20	3.002
1.1.2.02. Endivija	39,1	40	1.564
1.1.6.04. Por	27,7	50	1.385
1.1.4.02. Zelena	27,1	50	1.355
1.1.4.09. Podzemna koleraba	33,3	40	1.332
1.1.1.08. Kolerabica nadzemna	32,3	30	969

1.1.1.03. Ohrovt	23,3	40	932
1.1.1.02. Rdeče zelje	26,8	30	804
1.1.1.06. Cvetača	26,4	30	792
1.1.4.04. Petršilj	25,3	30	759
1.1.8.02. Hren	63,8	10	638
1.1.7.01. Fižol za stročje	53,0	12	636
1.1.8.03. Druge zelenjadnice	60,4	10	604
1.1.5.06. Lubenice	11,9	50	595
1.1.1.05. Kitajski kapus	11,1	50	555
1.1.6.03. Česen	97,4	5	487
1.1.4.07. Redkev	11,0	40	440
1.1.3.01. Špinača	15,1	25	378
1.1.3.02. Blitva	9,4	35	329
1.1.8.01. Beluši	49,9	5	250
1.1.5.05. Melone	11,6	20	232
1.1.1.07. Brokoli	10,7	20	214
1.1.2.04. Motovilec	14,6	10	146
1.1.5.04. Jajčevac	7,0	20	140
1.1.1.04. Brstični ohrovt ali popčar	7,6	12	91
1.1.6.02. Šalotka	3,6	20	72
1.1.7.02. Grah (za prehrano ljudi)	10,7	6	64
1.1.5.03. Feferoni	3,2	20	64
1.1.4.06. Redkvica	3,8	15	57
1.1.4.03. Sladki komarček	1,3	20	26
Krompir		ocena	50 000

V JV delu Slovenije jo pridelujemo zelenjavo na okoli 310 ha, pri 200 pridelovalcih.

Na njivah je že sajeno zgodnje zelje in krompir, posejana/posajena čebula in česen ter nekaj drugih zgodnjih vrst vrtnin. Zgodnje solate so kmetije že pričeli pobirati iz zavarovanih prostorov, v naslednjih 14 dnevih je bo postopoma na razpolago čedalje več.

Razmisliti bo potrebno tudi o pozno pomladanskih saditvah zelenjava za zimsko skladiščenje, saj v našem koncu pridelujemo manjši delež zelenjave za skladiščenje, predvsem zaradi pomanjkanja skladiščnih prostorov in dosedanjega rizika cen na trgu v prvi triadi leta.

Na koncu dodajam najbolj zanimive podatke o uvozu zelenjave po 6-mestni šifri kombinirane nomenklature za Slovenijo v času od januarja do novembra 2019, pridobljene v februarju 2020 od SURS.

Uvozimo največ jedilnega krompirja 50 800 t, okoli 15 000 t čebule in šalotke ter 13 000 t paradižnika.

Vir: SURS, februar 2020

2019M01-M11

Uvoz zelenjave 11-2019	EUR	Neto masa v kg	EUR/kg
070190 Krompir, drug, svež ali ohlajen	23.269.173	50.854.812	0,46
070310 Čebula in šalotka, sveža ali ohlajena	9.569.738	14.816.367	0,65
070200 Paradižnik, svež ali ohlajen	15.028.935	12.936.439	1,16
070960 Plodovi iz rodu Capsicum ali Pimenta, sveže ali ohlajene	14.813.870	11.157.888	1,33
070610 Korenje in repa, sveža ali ohlajena	4.284.756	7.781.203	0,55
070490 Zelje, cvetača, kolerabice, ohrovt in podobne užitne kapusnice, druge, sveže ali ohlajene	4.482.270	6.473.380	0,69
070700 Kumare in kumarice, sveže ali ohlajene	3.877.351	4.950.880	0,78
070511 Solata v glavicah, sveža ali ohlajena	5.293.919	4.060.397	1,30
070519 Solata, druga, sveža ali ohlajena	6.714.598	3.820.911	1,76
071310 Grah (Pisum sativum), oluščen ali ne ali zdrobljen, sušen	1.091.242	3.661.846	0,30
070993 Buče (Cucurbita spp.), sveže ali ohlajene	3.003.369	3.486.283	0,86
070690 Rdeča pesa, črni koren, gomoljna zelena, redkev in podobne užitne korenovke, sveže ali ohlajene	1.738.466	2.497.088	0,70
070999 Druge vrtnine, druge, druge, sveže ali ohlajene	6.223.589	2.359.080	2,64
070410 Cvetača in brokoli, sveža ali ohlajena	2.624.251	2.226.035	1,18

070959 Užitne gobe in gomoljike, druge, sveže ali ohlajene	7.516.502	1.455.741	5,16
070390 Por in druge čebulnice, svež ali ohlajen	1.660.089	1.296.933	1,28
070320 Česen, svež ali ohlajen	2.602.788	1.271.591	2,05
071333 Fižol, tudi beli (<i>Phaseolus vulgaris</i>), oluščeni ali ne ali zdrobljen, sušen	1.532.189	1.088.277	1,41
070529 Radič, drug, svež ali ohlajen	1.133.950	924.077	1,23
070521 Radič (<i>Cichorium intybus</i> var. <i>foliosum</i>), svež ali ohlajen	909.911	800.579	1,14
071022 Fižol, stročji in v zrnju, zamrznjen	581.224	712.831	0,82
070951 Gobe iz rodu <i>Agaricus</i> , užitne, sveže ali ohlajene	1.516.502	683.180	2,22
070930 Jajčevci, svež ali ohlajen	624.821	635.562	0,98
070920 Beluši, sveži ali ohlajeni	1.831.789	546.851	3,35
071339 Fižol, drug, oluščeni ali ne ali zdrobljen, sušen	480.017	473.154	1,01
070820 Fižol, svež ali ohlajen	577.204	351.350	1,64
070420 Brstični ohrovt, svež ali ohlajen	438.274	256.954	1,71
070970 Špinača, novozelandska in vrtna loboda, sveža ali ohlajena	689.270	221.364	3,11
070940 Zelena (razen gomoljne), sveža ali ohlajena	185.598	181.786	1,02
071490 Maranta, salep in podobne korenovke in gomoljnice, druge, z visokim deležem škroba, sveže, ohlajeno, zamrznjeno ali posušeno, celo ali razrezano ali v peletih	192.349	145.547	1,32
071340 Leča, oluščena ali ne ali zdrobljena, sušena	172.094	126.949	1,36
071320 Čičerika, oluščena ali ne ali zdrobljena, sušena	132.489	120.348	1,10
070890 Stročnice, druge, sveže ali ohlajene	209.122	88.823	2,35

Koliko solidarnosti bo med članicami EU, če bo primanjkovalo hrane, lahko malo sklepamo po primerih iz zaščitne opreme. (no mogoče sem preveč črnogleda). Kako bo s cenami, če bo pridelkov preveč? Glede na nizke temperature in slabo situacijo v sadovnjakih, saj že vse cveti, pa je napovedan tak mraz, se moramo po mojem predvidevanju maksimalno aktivirati pri pridelavi zelenjave, krompirja in vseh vrst žit. Pregledala sem stare podatke bilanc proizvodnje in potrošnje zelenjave in krompirja z namenom, da bi v JV Sloveniji in Posavju lažje predvideli neko "neboleče" povečanje v razmerah, ko ne bo turizma in ne javnega življenja in ko so tudi vsi javni porabniki praktično zaprti, pa bo potrebno kar veliko sodelovanja, da bi zaključili kaj pametnega.

VPLIV KOVID-19 NA KMETIJSKI IN GOZDARSKI SEKTOR

Podana je bila že ocena sektorjev, ki sem ga prejela od KGZS, ki nam trenutno pomaga pri predvidevanjih, da bo z oskrbo s hrano kar veliko težav, če se ne bomo sami aktivirali. V pripravljenem dokumentu se omenja tudi veliko težav zaradi omejene logistike in pomanjkanja sezonske delavne sile, ki bo težava tudi v slovenski pridelavi zelenjave in krompirja. Potreben bi bil širši konsenz kako naprej in seveda upam, da se ne zgodi kaj takega, kot pri pridelovalcih okrasnega cvetja v zadnjih dnevih.

Ocena COPA IN COGECA za EU

Za sektor Sadje in zelenjava EU je ugotovitev naslednja:

Po začetnem vrhuncu povpraševanja je trg oslabel, cene pa padajo. Zaprtje v sektorju HoReCa je povzročilo kritične razmere v prehrabnih storitvah. V nekaterih podsektorjih je dostop do sezonske delovne sile problematičen. Organizacije proizvajalcev razmišljajo o reviziji operativnih programov za sprožitev ukrepov za krizno upravljanje.

Krompir:

Po odločitvi EU o prepovedi klorprofama se praznjenje skladišč krompirja lahko zavleče zaradi ustavitve izvoza zamrznjenega krompirja.

Po mojih predvidevanjih se bo povečala samooskrba gospodinjstev s svežo zelenjavo in povpraševanje po sadikah in semenih. Največje vprašanje je, kako se odločiti glede na navedena dejstva. Upam, da bo kmalu prišlo do več pobud in širšem usklajevanju. V JV Sloveniji imamo 4 večje odkupovalce zelenjave: Evrosad, KZ Krka, Skupina Posavje in Darsad, ki bi se morali skupaj z drugimi deležniki kaj dogovoriti v zelenjavni verigi. Veliko kmetij, ki pridelujejo zelenjavo je do sedaj oskrbovalo šole in vrtce, težko bodo vse prodali na domu. Veliko kmetov hodi na tržnice, predvsem ekološki, če jih zaprejo kot na Primorskem, bo tudi pri njih prodaja zelo otežena.

Zapisala in zbrala: Natalija Pelko, KGZS - Zavod Novo mesto